

Nya Meddelanden från STRINDBERGSSÄLLSKAPET

Nummer 64

December 2019

Kära medlemmar!

Ute faller snön och vi närmar oss julen.

Den som vill komma i stämning, svepa in sig i en varm, mild och fridfull känsla saknar sorgligt stöd i Strindbergs texter. Selma Lagerlöfs verk är fulla av högstämda och vackra skildringar som förmedlar ett traditionellt julbudskap om frid och försoning. För Strindberg däremot inspirerar naturligtvis vår främsta släkt- och familjehögtid till utbrott över sedernas falskhet och släktbandens bindande bojar. Det är under julafton 1876 som han skriver sitt rasande brev till bror Axel om hur fadern lurat honom på arvet.

Ändå blir det ibland lite rörande, som mot en barnslig dröm om hur julen *borde* vara. Den *Fanny och Alexander*-jul inför vilken vem som helst kan känna livet blekna. Det märks i skildringen av det främmande firandet i Frankrike i "Från Seinens strand" 1884. Kanske fanns julaftonseftermiddagen 1875 i Strindbergs minne, året innan familjekatastrofen? Den som tillbringades hos makarna Wrangel där lilla Sigrid "var så glad och lycklig åt 'stora blomman' som hon kallade julgranen och fick så mycket julklappar så hon var yr i huvudet – 'Farbror Augis' hade tänkt på henne också med en mängd de sötaste presenter och skänkte oss en charmant bukett."

Strindberg, trädgårdsälskaren, tyckte nog inte om vintern. Stillheten passade inte hans temperament. Våren och sommaren var hans tid, när naturen ruskar på sig och blommorna spränger genom jorden. Hans vackraste hyllning till årstiden är dikten "Högsommar i Vinter" där diktjaget faller ner gardinen och ber hustrun sjunga om sommaren, skogen och havet: "Nu vid dina friska toner / Och pianots harmoni / Växa mina pelargoner / Födda under heta zoner / Och till lummig lövskog bli."

Vi, mindre hetsiga till humöret som hoppas på snöglitter, kan å andra sidan passa på att njuta av hans ordalek i stugvärmen, ta en paus från julstressen och fylla friden med hans skrivglädje. Kanske läsa om *Hemsöborna*?

Strax kommer sedan det nya året med spännande arrangemang. Först och inte minst det traditionella **födelsedagsfirandet onsdagen den 22 januari på Strindbergsmuseet**. Vi kommer berätta om Sällskapets planer under våren, liksom museichef Erik Höök om museets alla kommande föreläsningar och utställningar. Men redan nu kan vi glädja med att succén med radioteaterlyssningar på Strindbergs Intima teater fortsätter! Magnus Florin presenterar *Brott och brott* i Ingmar Bergmans regi från 1952 med Anders Ek och Gertrud Fridh.

Så vi säger liksom Max och Esther, när klockornas tolvslag stillnat inför det nya året i *Götiska rummen*:

"– Vandra vi? Tillsammans? – Ett stycke! – Uppåt? – Framåt! – Men icke nedåt mer!"

God helg!

/David Gedin, ordförande

Museichefen i Blå tornet har ordet om utställningarna 2020

"Den som rör vid mig, han dör, såsom när man fingrar oförsiktigt på en elektrisk ackumulator"
(Brev till Adolf Paul, 27 maj 1894)

"Var får ni allt ifrån?" Vi får ofta frågan om hur vi väljer tema för våra utställningar. Eller en mer orolig fråga från en besökare: *"tar det aldrig slut på ämnen?"*

Nej, det gör det lyckligtvis inte, inte minst därför att Strindberg kastade sig över det mesta med stor nyfikenhet och uppslagsriktighet. Intet mänskligt var honom främmande, för att parafrasera den romerske författaren Terentius.

Låt mig ändå försöka formulera några riktlinjer för hur vi går tillväga när vi väljer tema.

Vår ambition är att växla mellan konst och kulturhistoria och mellan egenproducerat och samarbeten. Dessutom försöker vi ha ett samtidsperspektiv på utställningarna, så långt det är möjligt.

I Strindbergs hem får besökaren uppleva författarens närvaro i den rekonstruerade miljön, känslan av "genius loci", att anden var där. Dvs att det var där det hände. I de tillfälliga utställningarna är samtidskopplingen tydligare. Vi kan bjuda in konstnärer eller konststuderande att tolka Strindberg, eller också ger vi själva perspektiv på hans texter. Strindbergs egen självförståelse behöver inte vara sista instans. Eftersom han stack ut hakan så långt tål han att käftas med! Att man kan bli arg på Strindberg eller rent av ta hans parti gör honom samtida, trots avståndet i tid.

2020 öppnar med en utställning med konstnären Roj Fribergs färglitografier till *Spöksonaten*. I likhet med Lena Cronqvists bilder till *Ett drömspel* har Friberg förhållit sig fritt till Strindbergs text och tolkat pjäsen utifrån sin egen bildvärld.

I mars kommer *"Vi ses i min nästa roman"* – en utställning om hat- och hämndlitteratur och autofiktio från Strindberg till idag.

Under sommaren visas utställningen *Ode till Strindberg* av den holländske fotografen Henk Speksnijder, som i sitt arbete inspirerats av Strindbergs måleri, men också av hans Stockholmsmiljöer.

Beethovenjubileet 2020 uppmärksammas genom konstillationen *Beethovenmaskinen* – en lekfull och interaktiv ljudinstallation som besökaren kan interagera med utifrån Strindbergs idéer om den automatiska konsten och betraktaren som medskapare.

Under återstoden av verksamhetsåret 2020 visas utställningen *Strindberg under täcket – hälsa, drömmar och sexualitet*.

Trots varningen till Adolf Paul vågar vi röra vid Strindberg. Om vi inte får röra Strindberg, så rör han inte oss!

I samband med utställningarna arrangerar museet programverksamhet i Röda rummet. Under våren fortsätter vi med ytterligare en läsecirkel och en skrivarworkshop. Håll utkik på webben, på facebook och i pressen!

/Erik Höök, museichef

Foto: Strindbergsmuseets utställning Roj Friberg: Spöksonaten

VÅREN 2020

UTSTÄLLNINGAR

Strindbergs hem

Strindberg i centrum

Roj Friberg: Spöksonaten t.o.m. 23/2

Vi ses i min nästa roman vernissage 12/3 kl. 16

4 FÖREDRAG OCH 1 KONSERT

70 kronor för medlemmar (ord. 90 kronor)

1/2 kl. 16 Björn Meidal – *Röda rummet – den 151:a och hittills mest texttroga upplagan!*

15/2 kl. 16 Hanna Hinz Cornelli – *Varifrån kommer musiken? Om Strindbergs kammarspel*

21/3 kl. 16 David Gedin – *Kontroversiella författare och obekväma åsikter. Från Strindberg till Handke*

4/4 kl. 16 Göran Greider – *Den revolutionäre Beethoven*

25/4 kl. 16 Axel Tegnered – *Nytt och gammalt på Strindbergs unika 9-strängade gitarr*

Fler program kan tillkomma. Håll utkik!

BOKCIRKEL

70 kronor per tillfälle för medlemmar (ord. 90 kronor)

Samtalen leds av Sara Granath

23/2 kl. 13-15: *Pelikanen och Spöksonaten*

15/3 kl. 13-15: *Tjänstekvinnans son*

29/3 kl. 13-15: *Det nya riket*

KULTURNATTEN 18 APRIL

Museet är öppet kl. 18-24 med fri entré

SKRIVARWORKSHOP

10/5 kl. 15-18. 450 kr.

Skriv i Strindbergs hem efter stängning. Workshopen leds av Katharina Lind

Boka på media@auguststrindberg.se

STADSVANDRING

7/5 kl. 18 *I Strindbergs fotspår* med Camilla Larsson

VISNINGAR

Guidade visningar av August Strindbergs hem torsdag - söndag kl. 13.

SHOP

Litteratur av och om Strindberg, läs- och skrivrelaterade souvenirer, magneter, pins m.m.

ÖPPETTIDER

Tisdag – söndag kl. 12-16. Stängt 31/12, 1/1, 10/4, 1/5, 6/6

ENTRÉ

GRATIS för medlemmar i Strindbergssällskapet samt barn och ungdom t o m 19 år.

Ord. pris: vuxna 75 kr, stud/pens/arbetslösa 50 kr.

Drottninggatan 85 08-441 91 70 www.strindbergsmuseet.se

Gunnar Edander, Lennart R Svensson.

Hej Lennart R Svensson och Gunnar Edander!

I år är ni inne på 27:e året (!) med *Djävla Karl!* Pjäsen är skriven och regisserad av Agneta Elers-Jarleman och Strindbergs dikter är tonsatta av Gunnar Edander. Lennart R Svensson spelar August, Siri, Frida och Harriet. Föreställningen har nu spelats 300 gånger sedan premiären 1992.

Lennart, 300 gånger som Strindberg! Tröttnar du aldrig på August?

Lennart: Nej jag tröttnar aldrig på den här föreställningen. Eftersom den är sprungen ur en idé jag hade om att göra en föreställning om manliga attityder ligger den mig varmt om hjärtat. Föreställningen bygger mycket på det kollektiva arbete vi utfärdade när vi provade och repeterade olika tankar. Så därför bär den mycket av mig i sig.

Har din Strindberg utvecklats under åren?

Lennart: Jovisst har den utvecklats. Jag har ju blivit äldre och kanske växt in i en äldre August. Men texten, musiken och regin är exakt den samma. Mitt sätt att spela den har säkert förändrats till det bättre eftersom jag har samlat på mig mer erfarenheter om livet och vågar vila mer i föreställningens olika skiftningar. Jag njuter mer nu än tidigare när jag spelar den.

Gunnar hur är det att tonsätta Strindbergs dikter?

Gunnar: Ta *Vågornas sång* till exempel, som är hämtad ur ett av Strindberg mest älskade skådespel *Ett drömspel*. Jag läste dikten om och om igen tills den börjar sjunga, alldeles av sig själv. Den är skriven med vacker allitteration och har en gungande vågrytm, som tillsammans blir till musik.

Kommer ni fortsätta att spela Djävla Karl i 27 år till?

Gunnar: Ja, gärna! Det är alltid roligt och stimulerande att få spela en succé.... man kan faktiskt spela den hur länge som helst. 16 länder har vi gästspelat i så det finns några kvar. Vore kul med fler utlandsgästspel med *Helluvaguy* som den heter i Anne-Charlotte Hanes Harveys kongeniala översättning från 1994 och vår USA-turné. Men först ska vi till Kalmar där det blir både lunch- och kvällsteater.

VÅGORNAS SÅNG

Det är vi, vi vågorna
som vaggar vindarna
till vila.

Gröna vaggor, vi vågor.
Våta är vi, och salta
liknar eldens lågor
våta lågor är vi.

Släckande, brännande,
tvättande, badande,
alstrande, avlande.

Det är vi, vi vågorna
som vaggar vindarna
till vila

Strindbergs bidrag till kalendern *Svea*

I början av hösten 1883 beslöt Strindberg sig för att åka ut i Europa, tillsammans med Siri, döttrarna och barnjungfrun Eva Carlsson. Han hade då fått i uppgift av Albert Bonnier att göra en intervju med Carl Larsson vilken skulle publiceras i Bonniers s.k. folk-kalender Svea som utkom en gång per år från 1845 till 1908. Larsson bodde då i Grez-sur-Loing, tillsammans med några andra svenska konstnärer, bl.a. sin fru, Karin Bergöö. (de hade gift sig den 12 juni 1883). Intervjun publicerades i årgång 1884, vilken utkom i början av december 1883.

Strindberg kom sedan att publicera sig i ytterligare årgångar, nämligen 1887, 1889, 1896, 1903 och 1905. Han hade redan publicerat sig i årgång 1873 och med dikten *Solrök* i årgång 1881. 1889 års artikel har rubriken *Mitt Venedig* och årgång 1896 innehåller en längre skildring av *Svensk natur*. I årgång 1903 finns fem sånger av vår författare, rubricerade *Långa tunga Kvällar*. Dikten *Vid sista udden* infördes i 1905 års *Svea*.

Av Strindbergs bidrag till *Svea* har jag varit mest tilltalad av novellen *Är det icke nog?* som återfinns i årgång 1887 (även i Tryggt och otryckt III). Nyligen kom jag över ett exemplar av denna årgång, vilken gett inspiration till min anmälan. Först kan jag konstatera att formatet är blygsamt, 12x15 cm, och sidantalet uppgår till 256. Dessutom har förlaget lagt till 24 sidor med reklam för sina böcker, däribland *Tjänstekvinnans son*, del II, *Jäsningstiden* och del III, *I Röda rummet*.

Novellen *Är det icke nog* handlar om en försäljare av vattenkrasse i Paris, som man får följa när han efter att ha passerat stadsgränsen drar sin kärra via Triumfbågen och Champs-Élysées till Pont Neuf och längs gator på vänstra stranden. Han misslyckas med att sälja sina krassebuntar och går så småningom in på rue Bonaparte där han på ett apotek inköper en ampull med en opieblandning som han tömmer på gatan och sedan segnar ner och dör. Georg Pauli har illustrerat artikeln med en teckning av grönsaksförsäljaren och hans handdragna kärra.

Årgång 1887 innehåller inte mindre än 13 berättelser av välkända personer inom konst och litteratur. Den i mitt tycke mest intressanta är Carl Larssons 30 sidor långa reseskildring *Från Stockholm till Messina*. (Larssons bodde våren 1886 på Åsögatan på Söder i Stockholm). På varje sida återfinns två till fyra små teckningar, sammanlagt ett 90-tal, från olika platser med längre eller kortare beskrivningar av platsen ifråga. Resan varade under mars och april 1886; Larsson åkte tillsammans med Ernst Josephson till Paris och fortsatte sedan till Grez, varifrån han reste vidare i sällskap med sin (och även Strindbergs) gode vän, Klas Fåhræus. De passerade sedan både Nice och Monaco och ankom till Italien den 1 april. När de så småningom kom till Neapel efter att ha varit i Rom och på Capri kunde de inte fortsätta till Sicilien efter ett utbrott av kolera utan återvände via Paris till Stockholm.

Den för Strindbergsläsaren kanske mest intressanta teckningen finns på sid. 86 där Karl Nordström avbildas när han liggande på ett bord i pensionat Laurents matsal i Grez lär Strindbergs döttrar Karin och Greta att läsa.

/Jan Billgren

PS. Bland övriga författare i årgång 1887 kan särskilt nämnas Ernst Ahlgren, Richard Bergh, Gustaf af Geijerstam, Frans Hedberg, Oscar Levertin, Johan Saxon, Carl Snoilsky, Karl Warburg och Harald Wieselgren. Strindbergs artikel i årgång 1873 handlade om behovet av försäkringar, *Något att tänka på*. DS.

Strindbergskonferens i Göttingen

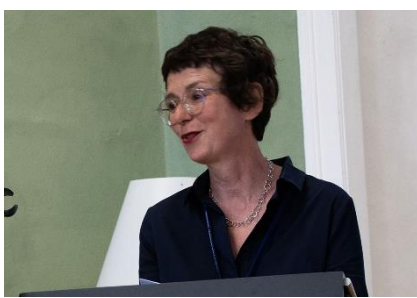
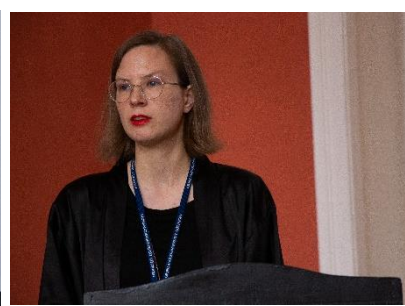
Den 21:a internationella Strindbergskonferensen hölls i år i den lilla idylliska studentstaden Göttingen i hjärtat av Tyskland. Temat var *Strindberg och upplysningen* ("Strindberg und die Aufklärung").

Vad som vid första anblicken kunde verka som en svår kombination – vad hade Strindberg med upplysningen att göra? – resulterade i ett stort

antal intressanta föredrag med deltagare från Schweiz, Frankrike, Norge, Polen, Österrike, Mexiko och Rumänien, förutom Sverige och Tyskland. Åhörarna fick ta del av Strindbergs gestaltning av upplysningen i sina historiska dramer, dess närmare relation än vad man kan tro till gotiska element, Strindbergs intima relation till Rousseau, upplysningsmetaforer hos Strindberg, kopplingar mellan honom och Immanuel Kant, med mera, med mera. Allt i Göttingens gamla vackra observatorium från början av 1800-talet.

De tre dagarnas upplysning och diskussioner följdes av en utflykt till Weimar; en liten söt stad som koncentrerar hela spektrat av Tysklands komplexa historia: hemort för Goethe och Schiller, platsen för grundandet av Weimarrepubliken, startpunkten för Bauhaus-skolan och med resterna av koncentrationslägret Buchenwald inom synhåll.

Det blev en perfekt konferens, arrangerad av professor Karin Hoff i samarbete med Strindbergssällskapet.

Övre raden: Franco Perrelli, Jan Balbierz, Hilda Jakobsson.

Mitten: Erik Höök.
Karin Hoff, Göran Söderström.

Nedre raden: Annie Bourguignon.

STRINDBERGS INTIMA TEATER

Varmt välkomna till Jul-Afton på Strindbergs Intima Teater med musik, sång, jultexter och galna sidospår, helt i Augusts anda. Förutom hemliga gästartister består den formidabla ensemblen av:

Ewa Fröling, Robert Fux, Siri Fagerudd och Anna Thomasson samt musikerna **Magnus Eugenson och Gustave Lund**
 Regi: **Anna Pettersson**
 Kostym: **Nils Harning**

PREMIÄR 15 DECEMBER

Spelas 15-19 samt 27-31 december
 Föreställningens längd: Fem kvart

Under våren 2020 kommer Strindbergs Intima Teater ha tematik kring modern och moderskapet.

I mitten av januari är det premiär på en föreställning som i dagsläget har arbetsnamnet **Projekt Moder** med skådespelerskorna **Gunnel Lindblom** och **Siri Fagerudd** samt eventuellt ytterligare en medverkande. Carolina Frände, Amelie Björck och Anna Pettersson arbetar dramaturgiskt fram materialet som kommer att bestå av texter om mor-dotter relationer med utgångspunkt bl.a. från Strindbergs texter t.ex.: *Pelikanen*, *Fröken Julie*, *Dödsdansen II* m.fl.

I början av mars är det premiär på **Moderskärlek** av August Strindberg, ett samarbete mellan Strindbergs Intima Teater och teater Västmanland.

I slutet av mars planeras en Modersfestival med texter, seminarier, gästspel med utgångspunkt från tematiken **Modern** med bl.a. **Charlotte Engelkes**.

Under maj är det gästspelsmånad.

I augusti/september planeras att ta upp den kritikerrosade **Ett Drömspel** igen.

RAPPORT FRÅN TRE STUDIEVERKSAMHETER MED STRINDBERSGTEMA

Sara Granath

Bokcirkel hos Strindberg

Under hösten arrangerade Strindbergssällskapet i samarbete med Strindbergsmuseet för första gången en bokcirkel. Intresset var stort bland medlemmarna och de tre träffarna fulltecknades snabbt. Sara Granath höll i det hela med lätt hand. *Ett Drömspel*, *En dåres försvarstal*, *Fadren* och *Kamraterna* stod på menyn. Sara menar att det inte var lätt att välja texter för cirkeln ur Strindbergs skattkista. *Ett drömspel* valdes av naturliga skäl då dramat spelades på Strindbergsteatern. Det var också en personlig favorit. *En dåres försvarstal* hade hon läst mycket om, men faktiskt aldrig läst, så det var på tiden. Sorgespelet *Fadren* och komedin *Kamraterna* fullbordade äktenskapstemat och mycket mer klassiska texter än *Ett Drömspel*. Ett skäl till att välja dramer är att de går fortare att läsa än romaner.

Under söndagarna har det varit livliga diskussioner i Röda rummet på Strindbergsmuseet, för brist på samtalsämnen var det inte när Strindberg står centrum.

Har Sara Granath själv gjort några nya upptäckter i sin läsning?

– Varje samtal med andra leder till nya insikter och nya perspektiv. Det har varit intressant att se hur många motiv i *En dåres försvarstal* som återkommer i Strindbergs dramer. Och att han är mycket försonligare i dramerna än i romanen.

Till våren fortsätter bokcirkeln med Sara Granath som ciceron. Den 23/2 blir det *Pelikanen* och *Spöksonaten*, den 15/3 kl. 13-15: *Tjänstekvinnans son* och den 29/3 kl. 13-15: *Det nya riket*.

Fotografier: Övre raden deltagare ur bokcirkeln.
Nedre raden deltagare ur Skrivarworkshopen.

Workshop i Kreativt skrivande hemma hos Strindberg

Varför ska man gå en skrivarkurs? Kan man verkligen lära sig att skriva? Skrivarpedagog Katharina Lind höll tillsammans med intendent Camilla Larsson en skrivarworkshop i Strindbergs lägenhet efter stängning en söndag i november. Hon menar på att alla har en historia att berätta. Hantverket går att öva upp. Alla kan hitta sin personliga berättarröst. Och att gå skrivarkurs kan absolut hjälpa till men framför allt är det roligt och inspirerande att möta andra skrivande personer, det ger energi.

De fantasifulla skrivövningarna som deltagarna fick under kursen tillsammans med en fantastisk 1800-tals miljö i Strindbergs hem blev en enorm injektionsspruta och många av deltagarna var lyriska efter kursen. Tänk att få sitta vid Strindbergs fotända och försöka föreställa sig hans drömmar. Eller vid skrivbordet och fantisera om raspet av stålpennor. Kanske dikta om ett uppbrott mellan några personerna som flytt scenen i vardagsrummet där en gåsmiddag precis dukats fram. Miljön och rekvisitan står Strindberg för, fantasin och kreativiteten står gräver deltagarna själva fram ur sitt inre.

Katharina Lind

De två första kurserna fullteknades snabbt. Nyinsatt workshopdatum är 10 maj 2020. Vid intresse anmäl dig till media@auguststrindberg.se

Tryggve Lundh

Arbetet med Strindbergscirklar nu och fragment

Arbetet med att ytterligare sprida och fördjupa strindbergsintresset med studiecirklar fortgår. Under hösten 2019 har cirklar i Sörmland, genom ABF i Eskilstuna och Strängnäs, arbetat med tre böcker: *Svenska öden och äventyr* (med utgångspunkt i del 1 1882-1883) *Inferno* (1897) och *Ensam* (1903), vilket har lett till väldigt intressanta diskussioner och vi har även följt upp tidigare fleråriga cirklar om liv, verk och samtid i Strindbergs författarskap.

Inför 2020 tänker jag att vi i cirklarna som vidgats till fler orter erbjuder studier i Strindbergs brevskrivande och resor. Dessa cirklar kombineras med föreläsningar om Strindberg som resenär och brevskrivare. En intressant möjlighet för cirklar och mitt föredrag öppnande sig, när Kerstin Dahlbäck nu i höst utkommit med sin brevvoly *Hemlig skrifvelse* (Carlssons förlag 2019) – ett urval brev 1858-1912 med kommentarer- som öppnar ingångar till författarskapet på ett utmärkt sätt.

Ber er medlemmar nu att kontakta studieförbund på er ort, ABF har en liten prioritering utifrån sin historiskt sett positiva inställning till studier i författarskapet, men kontakta även andra studieförbund om vikten av studier på er ort. Jag bidrar med råd till studieledare, i mån av möjlighet inspirationsföreläsningar tillsammans med andra strindbergskunniga och jag kan även hjälpa till att sätta samman relevanta studieplaner för cirklarna.

Låt oss alla strindbergsintresserade göra August Strindberg till en angelägenhet för hela landet oavsett var vi bor och verkar! Hör av er med frågor och funderingar!

/Tryggve Lundh, Styrelseledamot i Strindbergssällskapet, tryggve.lundh@gmail.com

Rapport från årets Bok&Biblioteksmässa

I likhet med de senaste åren har Strindbergssällskapet haft en stor gemensam monter med Fogelströms vänner och Söderbergssällskapet på årets Bok&Biblioteksmässa i Göteborg. Ett antal litterära sällskap, dock långt ifrån alla, har monter och medverkar med kortare program i en särskild del av mässan. De litterära sällskapen samordnas av samarbetsorganisationen DELS.

Från museet har vi med oss böcker, brickor, pins, CDs till försäljning. Dessutom en kartong med pinfärska *Strindbergiana*, sällskapets nya tygkassar, vykort, broschyrer och information om museet och sällskapet. I sällskapets förråd i Årsta förvaras ett antal flyttkartonger fyllda med Strindbergs brevvolym, samt en hel del böcker som utgör en antikvarisk samling, till stor del framlidne Carl-Olof Johanssons samling, vilken skänktes till Strindbergssällskapet av hans anhängare i samband med Carl-Olofs frånfälle.

När alla från de olika litterära sällskapen anländer till vårt gemensamma hörn av den stora mässhallen blir det många glada återseenden. Alla är ivriga att möta besökarna för att diskutera och informera om respektive författare, sälja böcker och helst rekrytera nya medlemmar. I år rekryterade vi fem. De betalar medlemsavgiften direkt (swish är en välsignelse!), får *Strindbergiana* och en brevvolym som bonus.

Vad vi säljer varierar från år till år, liksom besökssiffrorna. I år sålde vi en hel del av det antikvariska, och där kan den som vill göra riktiga fynd. Museet hade skickat med fem ex av *Strindbergs världar* av Björn Meidal, och de gick förstås åt, till det facila priset 250:- Ny upplaga har tryckts, vilket är bra. Från Langenskiölds förlag sålde Göran Söderströms *Strindbergs måleri* för samma fyndpris.

Det roligaste på mässan är att många kommer fram till montern och vill "prata Strindberg". Många är redan medlemmar, men i lyckliga fall går det att fånga in en ny medlem. Jag brukar föra in samtalet på Strindbergsmuseet, och många blir intresserade av museet och verkar planera besök när de kommer till Stockholm.

Till deltagande i Bok&Biblioteksmässan hör också att De Litterära Sällskapen har möjlighet att medverka med föredrag på de litterära sällskapens scen. I år hade Strindbergssällskapet anlitat Ebba Witt-Brattström, som höll ett rappt och mycket bra föredrag om Strindbergs misogyni. Hon drog fullt hus och mer därtill, sittplatserna räckte inte på långa vägar. Ingen annan drog en tillnärmelsevis så stor publik på De Litterära Sällskapens scen. På lördagen talade Kristina Adolphson om Strindbergs brev till Harriet Bosse, ett alltid lika uppskattat program. Även då var det en stor publik som lyssnade intresserat.

Årets besökssiffror var något högre än förra årets, 86 132 mot 85 371 förra, men en allmän känsla var ändå att det var lite lugnare i vårt hörn av mässan än under vissa år.

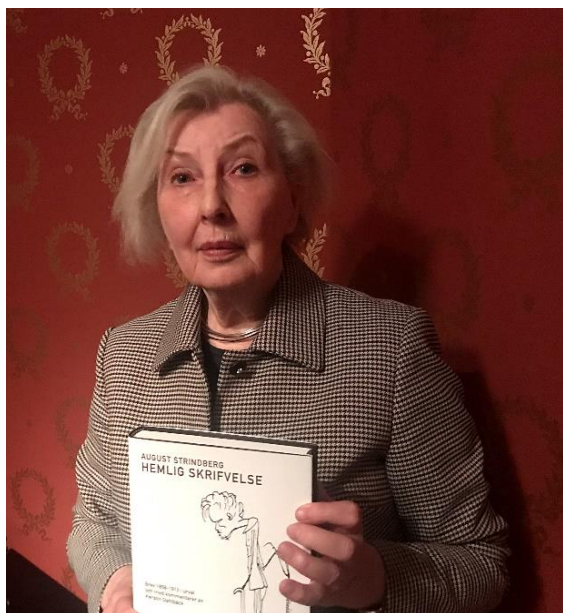
Klockan 17 på söndagen packar man ihop, köar i den närbelägna ICA-butiken för att kapa åt sig en varuvagn för att frakta återstoden av böcker med mera till bilen, kramar om kollegerna i de andra sällskapens montrar och tackar för i år. Vi som turades om i montern var sällskapsmedlemmarna Bengt Andréasson, Maria Lagerkvist, Marianne Landqvist, Kristina Adolphson, Lars Nilsson och undertecknad. Vi som packar, fraktar, bygger monter, packar ihop och fraktar igen är Ingela Lundahl, som packar allt från museet och tar emot återstoden efter mässan, Lars Nilsson och jag. /Katarina Ek-Nilsson

Övre bild: Bengt Andréasson, Lars Nilsson.

Tv: Ebba Witt-Brattström

Mitten: Publik, Kristina Adolphson.
Th: Katarina Ek-Nilsson.

Kerstin Dahlbäck

Bokrelease på Strindbergsmuseet

Den 24 oktober var det boksläpp av *August Strindberg, Hemlig skrifvelse. Brev 1858-1912, i urval och med kommentarer av Kerstin Dahlbäck*. På plats på Strindbergsmuseet fanns ett 30-tal medlemmar som lyssnade till Kerstin Dahlbäck i samtal med museichef Erik Höök om arbetsprocessen med boken.

Erik Höök: Du har ägnat dig åt Strindberg som brevskrivare genom åren, vad är det som kittlar med brev?

Kerstin Dahlbäck: Det är inget som "kittlar", men kollisionen mellan ett privat nu (brevskrivarens) och den sentida läsarens då fascinerar. Men man blir ingen Peeping Tom för att man läser brev. Det är att ta del av mänskligt liv i förvissningen om att det som

är "botten i dig är botten också i andra". Brev måste läsas i sitt sammanhang: i vilken situation, både i vidare och snävare mening, är det skrivet? Till vem är det skrivet, vilken relation har brevskrivaren till adressaten, hur etablerar brevskrivaren sitt brevtag etc.

Erik Höök: Hur har du gått till väga när du valt breven i denna utgåva?

Kerstin Dahlbäck: Det är naturligtvis svårt att av ca 9000 brev välja 200 men jag har valt brev som – återgivna i kronologisk ordning – ska ge en streckteckning av Strindberg och av Strindberg som brevskrivare. Jag har inte bara tagit med de mest färgstarka breven, vilket inte hindrar att många av dem är färgstarka. Urvalet har en viss slagsida mot den privata korrespondensen, dvs. kärleks- och vänbreven är förhållandevis många. Man kan naturligtvis av olika anledningar invända mot urvalet, till exempel att flertalet adressater är män. Det är inte mycket att göra, Strindbergs brevvärld är i hög grad mansdominerad.

Erik Höök: Får man gräva i andras privatliv, hur närgången får man vara?

Kerstin Dahlbäck: Nej, man får inte gräva i andras privatliv men i fråga om Strindbergs brev är risken för närgångenhet inte så stor. Han har – så uppfattar jag det – full kontroll över sitt brevskrivande. Det var betydligt svårare att ge ut Hjalmar Bergmans brev. Bergman var en skygg outsider, Strindberg uppfattar jag – kriserna till trots - som ganska robust. Till skillnad från Bergman, som skuldbelägger sig själv, upplever sig Strindberg som offer för samhälle och enskilda personer eller – efter Infernokrisen – som fostrad av en Gud, som inte lägger fingrarna mellan.

Erik Höök: Tror du Strindberg var medveten om att de skulle publiceras då han skrev dem? Kan man lita på Strindberg när han skriver brev?

Kerstin Dahlbäck: Man aldrig vara säker på att brevskrivaren riktar sig bara till adressaten. Brevet var redan i 1600-talets litterära salonger en halv-officiell företeelse och brevromanen blev på 17- och 1800-talet en mycket uppskattad genre – breven kunde vara fiktiva eller autentiska. I synnerhet ifråga om författarbrev bör skepsis vara påbjuden. Strindberg visste sina brevs värde och anbefaller att de ska ingå i hans samlade skrifter. Han använder dem i sitt författande, det mest flagranta exemplet är "Han och hon", en justerad utgåva av brevväxlingen med Siri von Essen. Men visst kan man lita på Strindbergs uppriktighet i skrivande stund, utan att glömma hans benägenhet att dramatisera och

mystifiera – det är bl.a. på detta titeln ”Hemlig skrivelse” syftar.
Erik Höök: Vad har brev för status, är det litteratur?

Kerstin Dahlbäck: Ja och författarbrev kan vara skönlitteratur – utanför de gängse genrerna. En diktare är alltid diktare, från varseblivning till gestaltning. Några av breven till Harriet Bosse faller ut i regelrätt poesi och en brevväxling kan sägas vara en roman, där intrigen motsvaras av brevskrivarnas ambition att fortsätta korrespondensen.

Erik Höök: Kerstin, du kan väl välja ett favoritbrev ur samlingen.

Kerstin Dahlbäck: Får jag välja två? Inledningsraderna och kärleksförklaringen i brevet till Siri von Essen den 12 mars 1876:

”Förlåt!!!!

Söndag morgon!

Jag vill, jag vill vara galen!

Nu har jag talat om allt! Hvem för? För våren, för solen, för ekarne, för sälglblommorna, för blåsipporna, och klockorna sjöngo det och lärkan sade: ’gör det!’ Hvad har jag talat om? – Jag älskar Er!!!!”

och

brevet den 1 november 1884 till den norske diktaren Bjørnstjerne Bjørnson, i vilket Strindberg säger upp vänskapen:

”Fy!

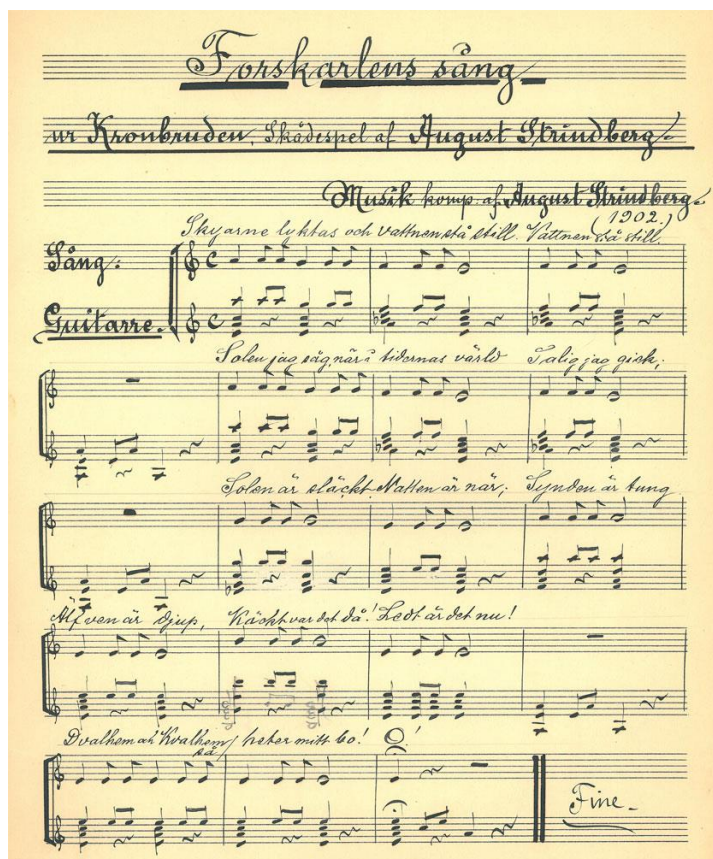
**Du smädar i lönn genom G.H.Tidn.! Gör icke det! Jag varnar dig! Håll dig alldeles tyst och stilla eljes .
. . Detta är ett hot.”**

Kerstin Dahlbäck är professor emeritus i litteraturvetenskap vid Stockholms Universitet.

Det finns cirka 9 000 bevarade brev från August Strindberg. Strindbergssällskapets utgåva omfattar 22 volymer. Den största brevsamlingen finns i Kungl. bibliotekets arkiv. Där förvaras också de brev som ägs av sällskapet. Breven finns digitaliserade och går att finna på www.litteraturbanken.se

Strindberg i arbetsrummet på Karlavägen 40, 1906.

Strindberg som tonsättare

Att musiken betydde mycket för Strindberg är välkänt, men att han dessutom tonsatt åtminstone två sånger är något som är värt förnyad uppmärksamhet. Beethoven var den tonsättare som Strindberg satte främst, vilket fick sin slutgiltiga manifestation vid de s.k.

"Beethovenaftnarne" i Blå tornet. Brodern Axel var professionell musiker, etablerad cellist och kapellmästare vid Dramatiska Teatern, och det var han som trakterade pianot i närvaro av gäster som Richard Berg, Vilhelm Carlheim-Gyllensköld, Tor Aulin, Karl Nordström och vid något tillfälle Anders Zorn.

Strindbergs "egna" instrument var gitarren, som han icke oävet brukade traktera i mindre sällskap. Han hade som alltid radikala idéer, inte minst om musik, och när det gällde gitarren laborerade han med att på måfå stämma om densamma för att få fram nya klanger.

I Lund gick det förra året rykten om att den precis

pensionerade domkyrkoorganisten Tomas Willstedt på kororgeln i Lunds domkyrka framfört *Ett verk av Strindberg*, som väckt stor uppmärksamhet. Inför ett vårmöte i *Strindbergsföreningen i Lund* 2018 undrade jag om han inte kunde upprepa detta, vilket han gärna gjorde. Tomas Willstedt förklarade inför konserten att verket byggde på ett brev till brodern Axel, där det heter:

Om jag skulle komponera, så skulle jag slunga hela harmoniläran som binder, och jag skulle bara lägga händerna på pianot. Lyssna inom mig och utom mig efter en rytm, leta mig till *nya* harmonier på pianot, ty de finnas der, söka öfvergångar med händerna; och när jag fått motivet enkelt och klart variera det något, men straxt införa ett nytt motiv i en ny rytm! (Brev till Axel Strindberg den 15 september 1908)

Tomas Willstedt tar Strindberg på orden och inleder med att bokstavligen lägga händer och armar över hela klaviaturen. Han får sedan fram de mest häpnadsväckande ljudeffekter, ofta dissonanta, ibland som slagverk, som får en att hoppa till i kyrkbänken. Efter en stund utmejslar sig en dansrytm, som gav associationer till Stockholms skärgård. Musiken stegras alltmer och blir slutligen outhärdlig i sin Infernostämning. Men den är hela tiden njutbar. Och återgår så småningom till sitt ursprung. Man känner Strindbergs närvaro, en modern Strindberg!

Som sagt var gitarren det instrument som Strindberg helst trakterade. "Forskarlens sång" komponerade han i Berlin 1892 och det är inte omöjligt att han själv framförde den på *Zum schwartzen Ferkel* till eget ackompanjemang. Texten skrev han först 1900 och lade in kompositionen i *Kronbruden*. Texten lyder:

Skyarne lyktas, och vattnen stå still; vattnen stå still;
solen jag såg, när i tidernas värld salig jag gick;
solen är släckt, natten är när;

synden är tung, älven är djup.
Käckt var det då! Lett är det nu!
Dvalhem och Kvalhem så heter mitt bo!
O!

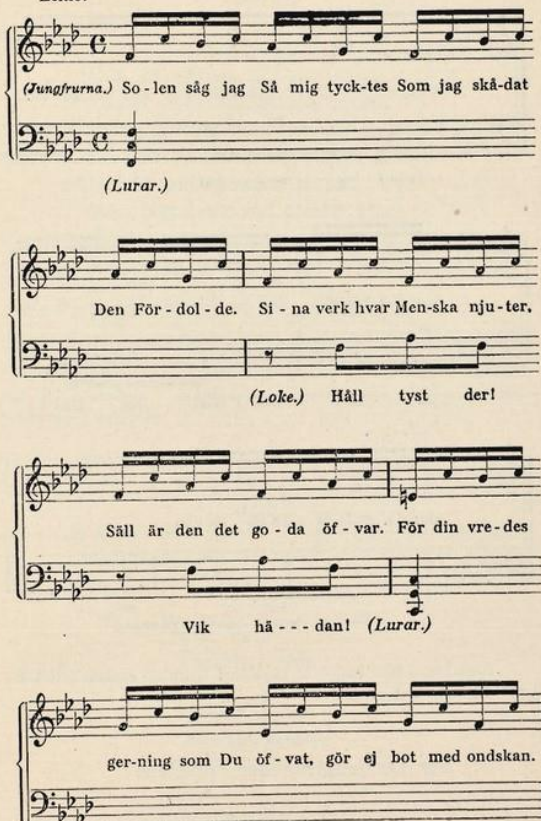
Musiken går i moll och rör sig inom ett begränsat register som sig bör till denna tragiska text. (Se noter, arrangemanget är gjort för sång och gitarr av brodern Axel.)

Inför Vårmöte II i *Strindbergsföreningen i Lund* 2018 bad jag den nuvarande domkyrkoorganisten Robert Bennesh att spela denna Strindbergskomposition och dessutom göra några variationer över dess tema. Han tog sig an uppgiften med liv och lust och valde den stora orgeln i kyrkan.

Robert Bennesh sjunger först "Forskarlens sång" à capella så att vi lär känna dess enkla melodi. Sedan låter han orgeln ta vid. Först försiktigt, sedan alltmer intensivt med ett otal variationer. Hela tiden hör man ett vatten brusa i bakgrunden, vattendroppar faller och till sist forsar ett helt vattenfall fram. Slutligen lugnar sig musiken och vi är tillbaka vid den ursprungliga melodin.

STARKODDER SKALD 269

Lento.

(Jungfruna.) So - len såg jag Så mig tyck-tes Som jag skå-dat
(Lurar.)

Den För - dol - de. Si - na verk hvar Men-ska nju - ter,
(Loke.) Håll tyst der!

Säll är den det go - da öf - var. För din vre-des
Vik hä - - - dan! (Lurar.)

ger-ning som Du öf - vat, gör ej bot med ondskan.

270 DRAMATISKA FRAGMENT

Hug-na den Du har be-dröf-vat Med din god-het,
(Loke.) Jag ne - - - kar! Jag

har Du båt-nad. In-gen fruk-tar som ej il - la
ha - - - tar! (Loke.) Det ljög Du!

gjör-de, godt är men-lös va - ra.
För - - ban - - - nad! (Lurar.)

Prestinnor och Jungfrur tåga in i templet, endast SIGUR-LIN stannar vid Altaret.

LOKE.
Ser Du jungfrun der vid elden?

STORVERK.
Elden ser jag ej, men henne.

Efter detta framförde Robert Bennesh "Solsången" ur det ofullbordade dramat *Starkodder Skald* (1906). Vem som komponerat musiken till denna är oklart, men låt oss i detta sammanhang tillskriva den Strindberg. "Solsången" förekommer även i *Spöksonaten*, vilket visar vilken betydelse den hade för författaren. Texten lyder i *Starkodder Skald*:

Jungfrur (sjunger):

Solen såg jag.

Så mig tycktes som jag skådat Den Fördolde.

Sina verk hvar Menska njuter.

Säll är den det goda öfvar.

För din vredes gerning som du öfvat,

gör ej bot med ondskan.

Hugna den Du har bedröfvat.

Med din godhet har du båtnad.

Ingen fruktar som ej illa gjorde,

godt är menlös vara.

Loke (samtidigt):

Håll tyst der! Vik hädan!

Jag nekar! Jag hatar!

Det ljög Du! Förbannad!

Här får vi först höra melodin från orgeln. Rena, rama Philip Glass med de minimalistiska och upprepade tonförflyttningarna.* Sedan låter Robert solen gå upp. Musiken blir starkare och starkare. Och på himmelen står slutligen en STARK SOL, en sol som bländar och lyser obarmhärtigt. En sol som gör ont! Loke skriker ut sitt hat! Så lugnar sig musiken och återgår till ursprunget. I sångtexten heter det: "Så mig tycktes som jag skådat Den Fördolde", d.v.s. Gud. Ofta är det ju så att musik kan få oss att uppleva en själslig värld, en andlig dimension, som vi kan kalla Gud om vi så vill. Och det hände här!

Nu får vi bara hoppas att dessa kompositioner med sina improvisationer av Tomas Willstedt och Robert Bennesh kommer ut på skiva, så att fler kan få njuta av Strindberg som tonsättare!

*Som en kuriositet kan nämnas att Glass har tonsatt den egyptiska "Solhymnen" i sin opera *Achnaton*.

/Richard Bark, ordförande i Strindbergsföreningen i Lund, www.strindbergsforeningenilund.se

STRINDBERG PÅ FACEBOOK

Strindbergssällskapet
Publicerat av Katharina Lind [?] · 18 september ·

"Vägen till Strindberg. Från Röda torget till Blå tornet".
Föreläsning med Elena Balzamo, litteraturhistoriker, översättare och mottagare av Strindbergpriset 2019.
Programmet är ett samarrangemang med Strindbergssällskapet.... Visa mer

Strindbergssällskapet
@strindbergssallskapet

Startsida
Om
Evenemang
Foton
Videoklipp
Community
Recensioner
Jobb
Erbjudanden

Strindbergssällskapet
Publicerat av Katharina Lind [?] · 9 november kl. 19:58 ·

Idag på Strindbergsmuseet i Stockholm möttes Strindberg, Sten Sandell och Slumpen. Det blev ett spännande möte av nyskriven musik med ingredienser av strupsång, ett häftigt regn, en speldosan som Slumpartat fick nya toner stansade i stunden varvat med Strindbergs text.
Strindbergs essä Nya Konstformer finns i Vivisektioner II i Nationalutgåvan. Här har slumpen i skapandet en stor betydelse.
Hör texten om att komponera i inslaget med Sten Sandell.

Strindbergssällskapet
Publicerat av Katharina Lind [?] · 6 oktober ·

Rapport från Japan från vice ordförande Göran Söderström
Möte med Internationell kommittén för litteratur- och kompositörmuseer i Kyoto, Japan. Våra norska kolleger pratade om Strindberg som nationsöverskridande litteraturgestalt med flera bilder från Strindbergsmuseet och museet i Österrike.

Onsdagen den 13 november var det en bejublad radiolyssning av "Påsk", regi Ingemar Bergman, på Strindbergs Intima teater! Magnus Florin berättade om Bergmans tolkning och hur den 33-åriga regissören nyttjade sin unga skådespelarensemble för att koncentrera pjäsens stämningar och känslor på ett sätt som inte gjorts tidigare.
Att höra radioteater tillsammans är också en intensiv, varm upplevelse. Som en extra present till oss närvarande delade Kristina Adolphson och Magnus Florin minnen av sitt gemensamma arbete med uppsättningen av "Påsk" 1981.

Strindbergssällskapet
Publicerat av Katharina Lind [?] · 27 oktober ·

Strindbergssällskapet gratulerar Alexandra Borg som är nominerad till Augustpriset för sin bok "Strindbergs lilla röda Boken om boken och typerna" i klassen Årets svenska fackbok.
Juryens motivering: "Litteraturhistorikern Alexandra Borg och den grafiska formgivaren Nina Ulmaja har med utgångspunkt i Strindbergs banbrytande roman Röda rummet givit sig i kast med en lustfylld resa i bokformgivningens ädla konst – från handskrivet manus till pixlad form. Volymen är ett omsorgsfullt gestaltat praktverk om vad den grafiska formen säger om sin tid, men också en flyhänt och lärd ingång i Strindbergs författarskap och person. Över denna hyllning till boken vakar Strindberg med orden: Man köper heldre en vacker bok för en krona än en ful för 50 öre."
Vinnaren avgörs och koras på Augustgalan måndagen den 25 november 2019.
@alexandraborg Augustpriset Bokförlaget Atlantis

Strindbergssällskapet
Publicerat av Katharina Lind [?] · 10 november kl. 10:31 ·

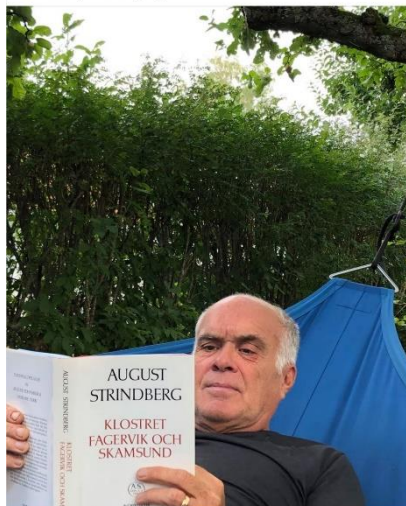
Rapport från Strindbergs Intima teaters besök i USA.

Ann-Charlotte Gavel Adams är med Anna Pettersson på Cutting Ball Theater 9 november kl. 11:07 - San Francisco, Amerikas förenta stater
Fantastic production of Strindberg's The Stronger at the Cutting Ball Theater in San Francisco. A guest production by Anna Pettersson, the managing artistic director of Strindberg's Intimate Theater in Stockholm.

Strindbergssällskapet
Publicerat av Katharina Lind [?] · 28 augusti ·

Strindbergssällskapet styrelse i hängmattan
Leif Magnusson vilken Strindbergslektyr tar du med dig?
Min Strindbergsläsning i sensommaren är Klostret. Tiden i Österrike upplevdes som en instängd tid av AS och gavs ut efter hans död. Poetisk och rörande på samma gång.

Strindbergssällskapet
Publicerat av Katharina Lind [?] · 7 augusti ·

Dagens Strindbergstips. Ett Drömspel i regi av Ingmar Bergman på svtplay.

SVTPLAY:SE
Ett drömspel av August Strindberg
"Mitt mest älskade drama och min största smärtas barn", skrev Strindberg...

5 622 Personer som nåts 334 Interaktioner Det går inte att marknadsföra

Du och 28 andra 2 kommentarer 12 delningar

Gilla Kommentera Dela

Mest relevanta

Comment as Strindbergssällskapet

Rolf Eriksson Underbar teater- och tvhistoria!

Kom och fira födelsedagen!

Den 22 januari 2020 är det 171 år sedan Strindberg föddes.

Vi träffas på Strindbergsmuseet där Strindbergssällskapet presenterar vårens program. Museichef Erik Höök berättar om de kommande utställningarna och föreläsningarna på museet. Därefter öppnar vi upp till en gemensam diskussion,

Varför ska man läsa Strindberg?

Strindbergssällskapet bjuder på förfriskningar.

Anmäl dig senast den 18 januari, på tel. 08/411 91 70 eller till ingela@strindbergsmuseet.se

Ge bort ett medlemskap i julklapp!

Vi behöver bli fler medlemmar. TIPSA gärna om Strindbergssällskapet eller varför inte ge bort ett medlemskap som present. Du blir medlem genom att sätta in årsavgiften 250 kr via Swish 123-0183939 eller på Strindbergssällskapets postgirokonto 25 02 78-9. För ytterligare familjemedlem är avgiften 50 kr och för ungdomsmedlem (25 år och yngre) 150 kr. Årsavgift för institutioner: 400 kr inom Sverige, 500 kr utanför Sverige. Medlemsavgiften gäller per kalenderår och betalas in i början av kalenderåret.

Obs! Glöm inte att mejla namn, post- och mejladress till ingela@strindbergsmuseet.se

I medlemskapet ingår boken *Strindbergiana*, fri entré på Strindbergsmuseet och en mängd rabatter i Strindbergsmuseets butikssortiment samt vissa teateruppsättningar på Strindbergs Intima Teater (liksom emellanåt andra kulturevenemang). För aktuell information, se vår hemsida: www.auguststrindberg.se. Strindbergssällskapets postadress är Drottninggatan 85, 111 60 Stockholm.

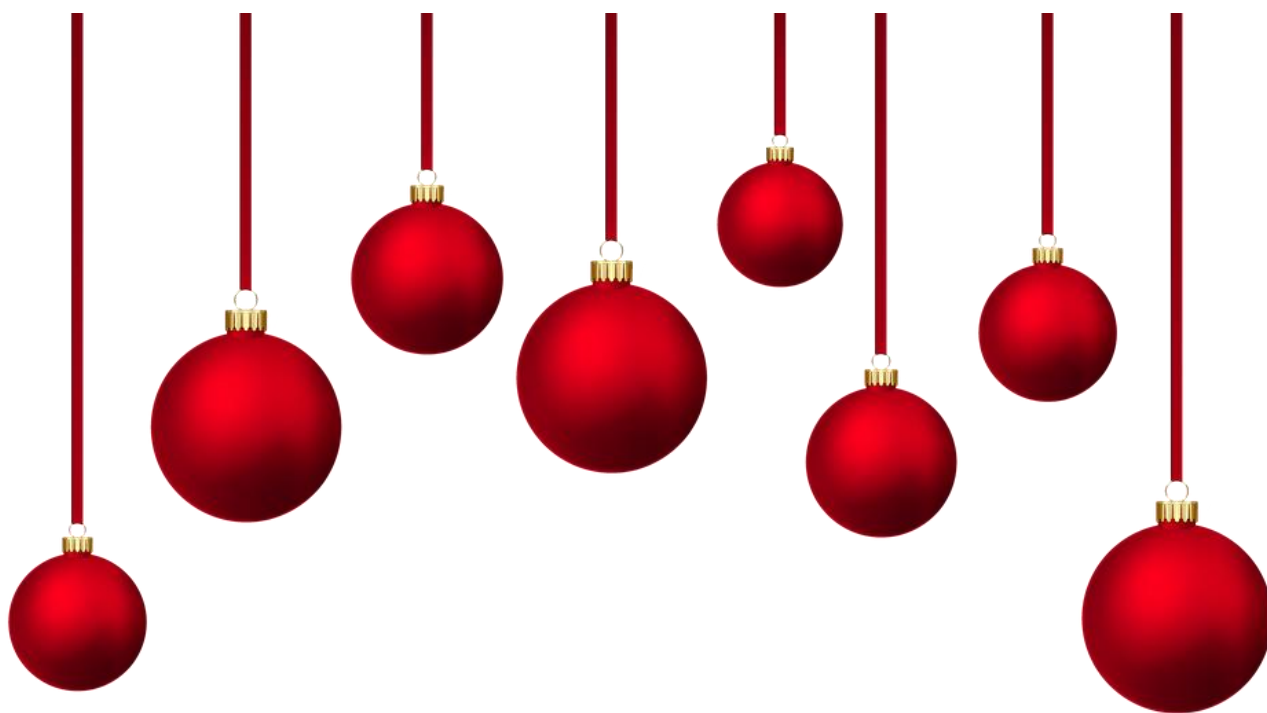
OBS! Nya Meddelanden publiceras numera digitalt.

Hör av dig till medlemssekreteraren om du inte har tillgång till internet! Har vi din mejladress?

Följ oss på nätet!

Styrelsen önskar alla medlemmar en God Jul & Gott Nytt År!

STRINDBERGSSÄLLSKAPET STYRELSE

David Gedin, ordförande
Göran Söderström, vice ordförande
Sara Granath, sekreterare
Lars Bergquist, skattmästare
Kristina Adolphson
Jan Billgren
Cecilia Carlander

Louise Edlind Friberg
Malin Grände
Erik Höök
Katharina Lind
Ingela Lundahl
Tryggve Lundh
Leif Magnusson

KONTAKT

Skattmästare, Lars Bergquist, lars.bergquist@telia.com.
Redaktör, *Strindbergiana*, Cecilia Carlander, redaktör.
Redaktionskommitté, *Nya Meddelanden*, Katharina Lind, Jan Billgren, Malin Grände.
Redaktör för hemsidan, David Gedin, strindbergssallskapet@auguststrindberg.se.
Redaktör för hemsidan och sociala medier, Katharina Lind, media@auguststrindberg.se.
Medlemssekreterare, Ingela Lundahl telefon: 08-4115354, ingela@strindbergsmuseet.se.

www.auguststrindberg.se